

A HAMISKÁRTYÁSOK NYELVE.

Irta : **Zolnay Vilmos.**

Az emberi természetben rejlik, hogy mindennek, természeti titoknak, emberi találmánynak, fortélynak, fogásnak keresse, kuttassa titkát, nyitját, igyekezzon ellene tenni, fedezze fel ellenszerét. Így van ez a saknál, kockajátéknál és különösen a kártyánál is. Itt is csakúgy, mint a háborúban, igyekszünk felfedezni az ellenség hadállásait, ellensúlyozni cselvetéseit. És amint a háborúban sem vetik meg a harcoló felek a kémjelentéseket és az egyéb nem igaz úton vett értesüléseket, a kártyában is mindig lesznek olyan játékosok, akik — ha egy kis család árán is — de igyekeznek kormányozni Fortuna szekerét. És amint a háborúban titkos jelekkel, titkos írásokkal védekeznek az avatatlanok ellen, a kártyások, illetve a hamiskártyások közt is kialakult egy titkos nyelv, melynek segítségével egymást megértve, a kiszemelt áldozattal könnyen elbánnak. Erről a nyelvről szeretnék egy-két szót szólani.

A kártyajátékok fellépésével egyidejűleg megjelennek a hamiskártyások is. A legrégebb nyomok a XVI. századba visznek vissza. Ekkor már oly elterjedt volt a kártyázás Magyarországon, hogy az e kort követő hitviták korában megjelenő könyvek majd mindegyike említést tesz a kártyáról, kártyásokról és megvetendő példaképpen a kártyást — igen valószínű, hogy legtöbbször a hamis játékért — állítja elének. (V. ö. Kertész Manó: Szokásmondások.) Mi sem bizonyítja ennek a káros szenvedélynek nagy elterjedtségét és általános ismertségét, mint az, hogy az 1666-ban megjelent könyvek közül háromnak a címében is ott szerepel a kártya, nem említve a tömérdek képet, melyet az akkori kor írói a kártyások szavaiból kölcsönöztek. (V. ö. Zolnay Vilmos: A kártya története. Bp. Pfeifer F. 1928.) Az e korból ránk maradt közmondások közt is sokat találunk olyat, mely a hamisjátékkal foglalkozik. Pl.: Jól tudja keverni a kártyát. Nincs ki a kártyája, Kiki a maga kártyájából játszik, Kártyájába nézett, Belelátanak a kártyájába stb. világosan bizonyítják, hogy már akkor is szerettek a szerencsének segíteni, hogy már akkor is voltak hamiskártyások. De, sajnos, nyelvüknek, mellyel éltek volt, sehol semmí adata. Jóval később találkozzunk az első feljegyzéssel. Koháry István rabságában írt A Meggyükerezett rabságos bánatnak keserves busulással elterjedt ágain kinőtt fűzfa Versek-ben 1683-ban (Koháry: Fűzfa versek. M. N. Múz. kéziratár) megemlíti, hogy

Pigétet, Quindecit csendesen játszottak
Gazda, Lengyel, Páson nagyokat zajongtak
Brunnyit, Lepsom Preczet sokszor kiáltottak
Contrát is magok közt gyakorta mondtak.

Ez az első nyom a hamiskártyások nyelvére. Ez se magyar, amint a német világ beköszöntésével a kártyások nyelve is németre fordul. Csak természetes, hogy a hamiskártyások nyelve is kevert lesz,

melyben a legtöbb szó német eredetű, de akad köztük lengyel, rác, francia, olasz, cigány és zsidó is. (M.Ny. XXV. 294.)

Petes Jablonczay János hajdúkerületi főjegyző 1782-ben egy tolvajsztóárt állít össze, melyben bőven találunk a hamiskártyásoktól vett szólásmondásokra, szavakra. Ilyenek: Gagyí = arany, Caff = egyforintos, Coltovaj = fizess stb. (A szótárban feldolgozva.) Sokat sorol fel Dugonics is (Dugonics: Magyar példabeszédek és jelesmondások. Szeged, 1820), különösen olyanokat, melyek még ma is használatosak. (V. ö. Nyr. XXXII. 399 és XLIV. 140.)

Toronyay Károly: A rablóknak, tolvajoknak és Kozákoknak beszédeik. Pest (1862.) a hamiskártyások nyelvét «hebre vagy nyalavi nyelvnek» nevezi. Nála szerepel először a ma már közismert pénz jelentésű «dohány» szó. Ugyancsak itt találkozunk először a «zsuga» (kártya), «grand» (krajcár), «lepedő» (százás), «cinkel» (megjegyez), «kozák» (hamiskártyás) stb. ma is használatos szavakkal. Toronyay könyvében a hamisjátékosokat öt osztályba sorolja és ami minket érdekel, az, hogy az öt osztályba soroltaknak külön-külön nevet ad. Ezek:

1. osztály. A Smekker vagy Fioló, azaz félbecsületes ember.
2. osztály. A kis kozákok, vagy kártyával csalók.
3. osztály. Az Oberkozák, vagy a valódi kártyacsaló.
4. osztály. Az eminenz-kozákok, vagy a legfőbb kártyacsalók.
5. osztály. A sipis vagy a 3 kártyával játszó csaló.

Ez utóbbiakat ma a játék közben mondott «hol a vörös? Itt a vörös!» mondásukról «vörös sipistáknak» hívják.

Azt hiszem, hogy legjobban jellemezhetem ezt a nyelvet, ha a múlt század nyolcvanas éveiből egy kis beszélgetést adok ezen a nyelven.

— Volt-e az éjjel *zsugázás*? — kérdi az egyik hamiskártyás a másikat.

— Egy *speisibe* voltam, de ott csupán *váá* és *brennerek* voltak, mást nem *zsugáztak*, mint *hosszú zsugát*, hanem reggel felé *bepledliztem egy speisibe*, nem volt több *levesem egy széénél*. Egy pohár *geisztot piáltam*, maradt még *dá grandom*. Négy *pali* ült egy asztalnál és *koót zsugáztak*, de a *zsugázásba* nem akartak bevenni. Egy jó *hadovát* adtam be nekik és lassanként elkezdtem *dragacsirozni*. Ennek olyan *öreg* eredménye lett, hogy egy *bergmannt dragacsoltam* magamnak. Végre mind a *dá pali* beszélt a *Mari kisasszonnyal*. Azon tünődtek, hogy *hová* lett a *leves*, de hogy rám lett volna *smekkjük*, arról szó sem volt. Ezután szépen *auromiziroztam* magamat.

A szójegyzékben az egyes ismeretlen szavak jelentése megtalálható, de a legtöbb a jassz-nyelvből — sajnos — már átment a társasági nyelvbe is, úgyhogy megértése nem nagy nehézségeket okoz. Közismertek a *zsuga*, *speisi*, *pali* stb.

A hamiskártyások legtöbbször segítőtársakkal dolgoznak és ezekkel titkos nyelvükön beszélgetve, könnyen megértik egymást.

Pl. ha az ellenfél lapjára kíváncsi, akkor odafordul a kibichez: «Also önnek malőrje volt?». Ezzel azt akarja megtudni, hogy ott-e a makk tizes? Ha ott van, egyszerű «igen» a válasz, de ha nincs ott, akkor ilyenfajta választ kap: «Nekem nem volt malőröm». Ha azt akarja tudni, hol van a zöld ász, így szól: «Tessék dibe hozzám jönni». «Igen, el fogok jönni» a válasz, ha az ellenfél kezében van, vagy: «Nem jöhetek», ha nincs ott.

Ezerféle változata van ennek a nyelvnek, melyek mindegyikének felsorolása kissé hosszadalmas volna. És nemcsak szavakkal, hanem jelekkel is, úgynevezett «drót jelekkel» is dolgoznak.

A Pesti Napló 1904. évi karácsonyi számában (A pesti tájszólás kis szótára. A helyszínen eszközölt gyűjtés alapján összeállította egy pesti bennszülött 1904.) található szógyűjtemény sok hamiskartyás kifejezést sorol fel. Itt találkozunk először — természetesen nyomtatásban először — a *cvikli*, *kápé*, *haci*, *veréb*, *kroncsi* stb. szavakkal. Ezek legtöbbje ma is használatos, csak azok avultak el, amelyek pénzünk változásával veszítették el használatosságukat, mint például a forint jelentésű «bükk», az ötkoronás jelentésű «buger», vagy az ötforintos jelentésű «csákó» szavak.

Érdekes hasonlatokkal élnek a hamisjátékosok, ha az egyes csalafintaságokat akarják jellemezni. Pl.:

«Montekarlói trükkről» beszélnek, ha a koporsóba a megkevert kártyák elé néhány összerakott lapot csempésznek. «Búsuló juhász» az, aki úgy könyököl a kártyaasztalra, hogy a könyökéhez elhelyezett játékpénzt bármikor betölthetja a nyerő tétet jelző vonalra.

«Az oszlopos tag» az, ki oszlopba rakja a tétjét és a koronák közé egy aranyat is rejt. Ha nyer a tétje, feldönti és mutatja, hogy arany is volt közte, ha veszít, visszaveszi és a koronák számának megfelelő papírpénzre váltja át.

«Az előzékeny férfi» ugyancsak oszlopban helyezi el a tétjét, csak hogy, mikor a krupié kérdi, hogy mennyi, akkor feldöntve, egy aranyat csempész közé.

«A hörghurutos» az, aki nyeres esetén beköhögi a bankba a bankjegyét.

«Az asszonyi hajszal» szerepe itt az, hogy a viasszal a pénzhez ragasztott hajszállal könnyen visszahúzható a vesztes tét.

«A visszhang» szerepét játszó az, aki az anonce tétet megismétli. Ha a tét nyert, akkor követel ő is, mondván, hogy ő is mondta, ha vesztes, akkor csak «visszhang» volt.

«Spiricelés» az, midőn a krupié összejátszik a játékkal és nyerő tétjére többet fizet ki.

«A náthás krupié» az, aki zsebkendőjét egyre előszedve, a visszarakáskor egy-két pénzdarabot is eltesz.

«A kis szeleburdi» az, aki akkor tesz, mikor a tétet már besöprik, természetesen ilyenkor többet vesz vissza, mint amennyi a tétje volt.

«A tévedő zsetonos», aki váltáskor kevesebbet ad vissza s ezt ilyenkor a krupié a bankár pénzéből pótolja.

«A vizes táblás» többnyire pincér, ki a poénok felírásához szükséges táblát kicserélve, a fenekére ragadt papírpénzt elcseni.

«A limonádé sláger» az a fogás, mikor a hamisjátékos bakkban nyolcast ad le a játékosoknak és ekkor hátrafordul és limonádét kér. Míg ezt szürcsöli, a játékosok már látva a nyolcast, igyekeznek tétjeiket megnagyobbítani. Ezután, jön a hamiskártyás trükkje és kivág egy kilencset, besepervén a nagyobb téteket.

«Lépcső» az a jel, hol a hamisjátékos társának emelnie kell.

«Csempészhúzás» ha a hamisjátékos nem a legfelső soron következő lapot adja le.

«Lapátolás»-nak nevezik azt a fogást, mikor az egyik lapot a másik után gyorsan leemelik, mintha kevernének, pedig a lapok ugyanabban a sorrendben kerülnek a kártyacsomó aljára.

«A zsebkendő sláger» ugyanaz a fogás, mellyel a limonádé sláger mestere él, azzal a különbséggel, hogy a zsebkendő ejtődik a földre.

«A nyakkendő» az a hamisjátékos, aki nyakkendőjéből ejti ki nyereségen a pénzt vagy a zsetont. Zoppotban 1924-ben leplezett játékos után van elkeresztelve.

«Határidős üzlet»-et köt az, aki több játékasztalnál játszik egy időben és szaladgálásával, kapkodásával — hogy mindenhova idejében érjen — zavarba ejti a játékosokat és ilyenkor a zavarosban halászva más tétjeit is besepri.

«A tologató» megfigyeli, hogy mely helyre tesznek többen, mikor az egyik tétet áttolja a játékasztal más rekeszébe. Ha nyer, mint saját tétjét felveszi, ha vesz, más pénzét vesztette el.

«A töltött pástétomot» a zsetonosok alkalmazzák, mikor két kisebb értékű bankjegy közé egy nagyobb csempésznek és mint borralalót elteszik.

Se szeri, se száma ezeknek az érdekes hamisjátéktrükk elnevezéseknek, melyek egy külön kaszt, a hamisjátékosok kasztjának titkos fogásaiba világítanak be és melyek bepillantást engednek egy külön nyelvbe, amely ép tikosságánál fogva ma még jórészt ismeretlen.

«A magyar tolvajnyelvnek csak igen kis irodalma van» — mondja Balassa József egy tanulmányában (Szirmay: A magyar tolvajnyelv szótára. Bevezető tanulmánnyal ellátta dr. Balassa József. Béta kiad.), mennyivel kisebb tehát a tolvajnyelv egyik elkülönített ágának, a magyar hamiskártyások nyelvének irodalma. A következő kis szótárszerű gyűjteményben ennek a nyelvnek szavait, mondásait igyekeztem összegyűjteni és magyarázni.

Szójegyzék.

<i>A</i> — egy vagy alsó. A német <i>ein</i> -ből.	<i>Ab̄schlecken</i> — a kártyacsomó egy vagy két felső lapját marokba fogva az emelés után ismét vizszatenni.
<i>A halber mann</i> — ötven. V. ö. <i>em-ber</i> .	<i>Achli</i> — makk. A ném. «Eichel»-ből.
<i>Abkauf</i> — a hamiskártyás segítőtársa, ki a kártyát leemel.	

Adolf — adut.

Aljfi — alávaló.

Altéda — jól összerakott, rendezett kártyacsomó.

Alzó — egy. A ferbliben makk szint is jelent, *Alzó heben Sie ab* — csak egy kártyát emeljen le, *Alzó spielen Sie aus* — játsszon ki makkot.

Ancli — huszonegyes. A ném. «ein-zeln»-ből.

Aranycsikó — aranypénz.

Áthilíroz — kártyát kicserél

Aufdekker — felterítő, a három kártyajátéknál az, aki a kártyajátékot megkezdi és ezáltal irányítja.

Aufsvendol — pénzt vált.

Ausplanken — felbontani a kártyacsomót, vagy kicserélni a kártyát.

Auschuss — rossz kártya.

Aviatikus — játékos, ki pénz nélkül játszik. Eredete az, hogy az aviatikus a levegőből él.

Bádogpofájú — akin nem látszik meg, milyen lapja van.

Bárkipér — a kártyát hamisan keverő neve. A báritalokat keverő neve után.

Bátorkodom — makk.

Bausi — nagy lap.

Bé — kettő, v. két disznó. Amint az «á» jelentése egy, úgy a «b» az ábécé második betűje lévén, kettőt jelent. Igaz, hogy az «á» az *ein*-ből eredt, de a tolvajnyelv ezt nem ismerve fel, az ábécé első betűjére gondolt. Így lett a négy neve *dá*, l. ott.

Bekdi — két disznó a ferbliben.

Bémalér — húsz.

Bémann — kétszáz. Összetett szó a *bé* és *mann*-ből. A *mann* ugyanis százat jelent. V. ö. «*a halber mann*»-nal.

Bemondani a vizet — a játékot abahagyni. Eredete a mondásnak a pöntelen emberek szokása, hogy órákhosszat ülnek kávéházakban rendelés nélkül, pohár víz mellett. Fizetéskor azután «bemondják a vizet».

Bérenc — rendőr.

Bergmann — tízforintos bankjegy. A *Berg* hegy itt a nagyságot akarja kifejezni, a *mann* már ismert.

Bergmann bleiling — hamis tízforintos bankjegy. A hamis pénz többnyire ólomból gyártják és

innen a ném. *blei* után az elnevezés.

Bésé — húszkrajcáros váltópénz. Egyike a ritkább összetett szavaknak. Itt *sé* tizet jelent.

Besittoltatni — az áldozatot kényeszeríteni, hogy a pénzt tegye a játékbankba. A ném. *schieben*-ből.

Betoló — aki pénzt nyeréskor, mint már feltett tétet a bankba tolja.

Bisáró — huszas. A *bésé* elferdített alakja.

Blaszl — folt, jel, jegy a kártyán, melyet a hamiskártyás nedves ujjával csinál. A ném. *Blase* hólyagból lett elnevezés, mert a nedves kártyalap felhólyagzott.

Blászli — a megnyalt ujjal megjegyzett kártyalap.

Blattista — a bankárral egyetértő hamiskártyás. Ugyanarra a lapra *blatt*-ra játszó.

Blaula — tízforintos bankjegy. A régi tízforintos kék volt. Innen német neve.

Bleiling — hamis bankjegy.

Bliccelni — csalni.

Blinderhó — áldozat, elvakult játékos, akit könnyű kifosztani.

Boskó — hamiskártyás.

Botos — titkos rendőr. A nagy bottal járó detektív után elnevezve.

Brenner — tolvaj, akit nem túrnek meg maguk közt a hamiskártyások, mert őket is meglopja.

Bromfegeld — könnyen nyert pénz.

Brózcser — a játékban részt nem vevő hamisjátékos, vagy anyagilag érdekelt kibic. A ném. «*Brodsitzer*»-ből. Toldy (Varázsrontó) szerint «a csalókártyás olyan játszót hív «bróccsernek, aki nem talál üres helyet s emiatt rak más kártyájára.» Magyarul rakosgató. Szerintem olyan játékos, ki a kenyérre való akarja óvatosan megkeresni és ezért csak ritkán és csak jó lapra tesz.

Brutál — makaóban a kilences. Eredeti jelentése «durva», mert a kilences lap a legjobb, a legerősebb.

Búger — ötkoronás. «Búger» a tolvajnyelvben a nagyot, az otrombát jelenti. (Átvitt értelemben az ostobát, a parasztot.)

Minthogy a régi ötkoronás, mint a mostani ötpengős, otromba nagy pénzdarab volt, ezt a nevet kapta.
Bukfi — bukás a játékban.

Búr — ötvenkoronás bankjegy. A «buger»-ből alakult rövidítés.
Buxti — bukás a játékban.
Bükk — forint.
Büzipakli — vesztes csomag.

(Folytatjuk.)

A HAMISKÁRTYÁSOK NYELVE.

Irta : Zolnay Vilmos.

— Második közlemény —

Caff — egyforintos.

Cairóban van — az, aki minden pénzét elvesztette. Magyarázata az, hogy egy királyuccai klubból (?) a kifosztott játékos lement a közeli Cairó kávéházba búsulni.

Cecil klub — ahol nem kell megmutatni a nyerő lapot, elég bemondani, hogy jobb. Innen eredt a mondás is, hogy «Nem vagyunk a Cecil klubban», mikor a játékos vonakodott felmutatni a lapját. Rhodes Cecil angol lord neve

¹ Vö. az 1742-i Szakátsmesterségben: *Egres Béles*. A' kertekben termő meg-ért édes egrést, tsak úgy zölden tisztogasd-meg (77).

- után, mint az előkelőség legmagasabb foka után elnevezve.
- Ceherli* — kávémérés, hol hamisjátékosok jönnek össze. A ném. *Zeche* szóból származik, ez tulajdonképpen társulatot jelent. Ilyen társas összejöveteleken szokás volt ételeket, italokat fogyasztani és innen keletkezett a «cekk» szó, amely a költségeket jelentette. Olyan hely, hol «cekket» lehet csinálni a «ceherli».
- Chajev* — adós.
- Chalfer* — csaló pénzváltó.
- Chaver* — barát.
- Cho* — áldozat, kit kifosztottak.
- Chozánan* — áldozat. Ezt és az előbbieket úgy amint találtam, a héber helyesírást utánzó módon írtam le. Legtöbbje átment a mindennapi nyelvbe is és mint zsidózó szót a nyelv színezésére használják. Ilyen a közismert *haver* is.
- Cinkelni* — kártyát megjelezni.
- Coltovaj* — fizess. A német «zahlen»-ből és «etwas»-ból alakult.
- Coreszben van* — tönkre ment.
- Cvikli* — dilemma a játékban, vagy rosszkor jött lap. Ez utóbbi jelentését arra az esetre alkalmazták, mikor huszonegyesben ászra alsó, felső vagy más kisebb pontszámú lap jött és csak ezután a tízes.
- Csá* — öt. L. «csákó».
- Csákó* — ötforintos bankjegy.
- Csámalér* — ötven. L. *bémalér*.
- Csázé* — korona.
- Csehó* — kávémérés. L. *ceherli*.
- Csempészházás* — ha nem a legfelső lap kerül elsőnek leosztásra.
- Csendes ember* — akit kifosztottak.
- Csoh* — kis kocsmá, hol hamisjátékosok tanyáznak. V. ö. *ceherli*.
- Csókos Kristóf* — tök nyolcas.
- Csólnakos* — piros nyolcas. A magyar kártya rajza után.
- Csuda* — jó lap.
- Csuhás* — utazó hamiskártyás.
- Dá* — hamis kártyakeverés.
- Dá* — négy. Az ábécé negyedik betűje lévén a «d» itt négyet jelent.
- Dámalér* — negyven. V. ö. *bémalér*.
- Dari* — hamis kártyakeverés. L. «dariziren».
- Dariziren* — a kártyacsomagot biztos nyeresésre összeállítani.
- Deák* — disznó a kártyában.
- Degecs* — vastag teli pénztárca.
- Demo* — razzia. A ném. «demonstrieren» tüntetni v. a «demoralisieren» erkölcsileg megrontani szóból származik.
- Disznózik* — folyton nyer.
- Dluzsnyi* — adósság.
- Dohányt guberálni a kirakatba* — kitenni a tétet.
- Doktor* — vörös a ferbliben.
- Dolji* — adu.
- Dragacs* — kártyánál lopott pénz.
- Dragacsirer* — tolvaj kibic, aki enyvével bekent pipájával az asztalon fekvő pénzt elcseni.
- Dragacsirol* — pénzt csen.
- Dragoner* — tolvaj, aki kártyásoktól lop.
- Drót* — hamiskártyás jeladás.
- Drumm* — nagy lap.
- Dupf* — krajcár.
- Durchdrukker* — kártyával csaló, ki úgy játszik, hogy a társa nyerhessen.
- Durrancs* — rendőr.
- Duzsnyi* — adósság.
- E betűs kártya* — olyan kártyacsomag, amely a hátlapján lévő «e» betűt mintázó rajzról könnyen felismerhető.
- Elhokkolni* — kártyát eltüntetni.
- Ember* — százfórintos bankjegy.
- Emeletes paraszt, emeletes zsarú* — lovasrendőr. Magasról, lóhátról, emeletről beszél.
- Eminens kozák* — főhamiskártyás. Toronyay elnevezése.
- Epret szed* — nyer a kártyán.
- Falcsináló* — aki a bank pénzével játszik. Amíg a betörők nyelvében a «falazó» az a segítőtárs, aki a betörés ideje alatt vigyáz, addig itt a hamiskártyásoknál ez az értelem arra vitetődött át, aki a hamisbankár pénzével vigyázva játszik. Mind a két értelem a ném. «Fall» — eset szóból származik és semmi köze sincs a magyar «fal»-hoz.
- Fallmacher* — a hamisjátékosok segítőtársa, ki az áldozatot beszéddel tartja. Néha az a játékos, aki a látszat kedvéért veszít.
- Fallpie* — pénz, melyet a gazda ad előlegül a hamisjátékosoknak.
- Fall* — alkalom, *pie* — pénz szavakból.
- Falsis* — hamis. Ném. *fals*-ból.

Fatig — aki mindent elvesztett. A ném. *fertig*-ből.
Fatig vagyok — nincs pénzem.
Fecni — ezerkoronás. Abból az időből ered, mikor a magyar pénz egyre romlott és az ezresnek már semmi vásárló értéke sem volt.
Fejni — a legfelső és legalsó lapokat lehúzni. Más értelemben pénzt kicsikarni.
Fél ember — ötven forintos bankjegy. A német *halber Mann* kifejezés fordítása, de jellemző a hamiskártyásnyelv magyarosodására.
Féllepedő — ötvenkoronás.
Ferkó — ferbli, vagy a ferblit hamisan játszó játékos neve.
Fiatal — pénztelen.
Ficcs — ezres.
Filla — forint.
Filóz — a második lapot egy kézzel ügyesen kilökní.
Firolni — kártyázni hívni. A ném. *führen* — vezetni szóból.
Flé — fogás.
Flédelni — a kártyát hamisan keverni.
Flédli — a kártyáknak összeállítása biztos nyerésre.
Fléglizni — hamisan játszani. Valószínűleg egy a *flédlizni*-vel.
Flekkerl lá — egyforintos bankjegy.
Flinc — tízkrajcáros.
Fló — hamisjáték. A ném. *flott* — élénk, szabad, vidám, jókedvűből.
Flóta — hamisan összerakott kártyacsomó.
Flótát gyúrni — hamisan összeállítani a kártyacsomót.
Flótát keverni — bakkban a lapokat a játékosok szemeláttára nyeresre összeállítani. V. ö. «fló».
Flór — forint.
Frankó hokken — hébe-hóba becsületesen játszani. A német *hocken* gubbasztani és *franko* bérmentve, ingyenből.
Freischuppen — vásárokat látogató hamiskártyás. A német *Schuppen* pajta. fészker után elnevezett, szabadban játszó hamiskártyás.
Frim — ezresbankó.
Fux — arany. A ném *Fuchs* (róka) szőrének színe után.
Führer — kártyázásra csábító, jó beszédű, jó öltözetű hamisjátékos.

Füves — zöld szín a kártyában.
Gagyí — arany.
Gagyista — hamis pénzzel csaló.
Galásista — aki ismeri a hamis kártyát, de nem tud vele játszani.
Gelb — gyanus. A sápadt, beteges ember sárga (*gelb*).
Gerstli — a kömmün alatt kibocsátott fehérpénz. Jelentését onnan vette, hogy csak kölest lehetett rajta venni. Átvitt értelemben kis pénz.
Gesprochen mit der Marie — az áldozat pénze fogytán van. T. i. már a «Marie»-től, a szeretőjétől kért pénzt, hogy tovább játszhasson.
Geschprochenercho — áldozat, ki pénzét hamisjátékon elvesztette.
Gi — három. Amíg 1=á, 2=b, 4=d addig a 3 ném c hanem g. Bizonyosan a héber ábécé alapján, mert ott a g — (*gimel*) a harmadik betű.
Gimalér — harminc.
Glück — tők a ferbliben és szerencse jelentéssel él. Részben a kártyavetésnél pénzt jelentő tők színtől, részben magának a tők színnek pénzhez hasonló rajzától nyerte szerencse jelentését.
Golesz — baj.
Görög — a hamisjátékos neve. A legtöbb hamisjátékos Görögországból került Európába.
Grand — krajcár, fillér, kis pénz, vagy más értelemben nagy.
Greck — hamiskártyás; vö. görög.
Guba — pénz.
Guberálni — pénzt kitenni.
Gusztálni — kártyát óvatosan, lassan megnézni.
Há — kártya.
Haci — húszfilléres. A «hatos»-ból lett rövidítés útján a «haci».
Hadder — kártyás.
Hádeli — kártya.
Hadern, haderozni — kártyázni.
Hadova bank — hamiskártyás bank.
Hágn — félforint, vagy korona.
Hantos — húszfilléres; vö. «hatos».
Hápie — kártyapénz.
Hauszrussz — házikártyás valamely kiskocsmá állandó hamisjátékos. A ném. «Russe» szóból származott «ruszli», «csótány» után elnevezett háziféreg.
Hé — rendőr, titkosrendőr.
Heben Sie ab Herr Mayer —

- emelje el ott, ahol a kártya beljebb van.
- Hécsákel* — ötforintos bankjegy.
- Hekus* — rendőr, titkosrendőr.
- Herr* — király.
- Herrbigel* — behajtott kártya. A ném. *bigen* — behajtani-ból.
- Herr Doktor* — király a kártyában.
- Herrmajer* — emelje el ott, ahol a kártya be van hajtva. L. «Heben Sie ab Herr Mayer».
- Hétujjú* — hamisan keverő neve. Úgy tud keverni, mintha hét ujjá volna.
- Hilirozni* — kártyát csempészni.
- Hilózni* — kártyát csúsztatni.
- Hilózó* — hamiskártyás.
- Hirig* — jel a kártyán, melyet körömmel csinálnak.
- Hirigel* — jelez. Érdekes, hogy amíg a jasz nyelvben ennek a szónak «megver» jelentése van, addig a *hirig* szónak, melyből származott ott is «jelez», «jelt ad» a jelentése. Pl. ez a mondás is, *hirig a lila*, azt jelenti: vigyázz veszedelem közeleg. Szó szerint: «kikap a szegény».
- Hivatalos tanu* — a hamisjátékos-sal összejátszó bankalkalmazott, legtöbbször krupié vagy zsetonos, ki készséggel áll rendelkezésre, ha hamisan kell tanuszkodni.
- Hoch ember, hoch mann* — ezres bankjegy.
- Hocholás* — kártyázás.
- Hóderozás* — kártyázás.
- Hohem* — minden kártyafortélyt ismerő.
- Hokken* — elrejteni a kártyát.
- Hokkeri* — kártyázás.
- Hol a vörös* — hamisjáték neve. A régi Városligetben játszották.
- Hol a vörös, itt a vörös* — kártya-csalók szólásmondása.
- Hónepik* — becsapható, rászédhető áldozat.
- Hosszú zsuga* — kommerszjáték. Azért «hosszú», mert sokáig tart egy-egy játszma, mely eldönti a nyerést vagy a veszteséget. A házard játéknál ez hamar eldől.
- Huszonnyolcas* — hamisjátékos.
- Huzatot kap* — ellép.
- Ihn* — száz.
- Jakab* — húsz a huszonegyes játékban.
- János* — kártyajáték, melyben ketten csálnak a harmadikkal szemben.
- Jánosista* — hamisjátékos.
- Jampec* — a francia kártya pubja. A lap szélén lévő «J» betűről elnevezve.
- Jider* — húzpengős.
- Jider Lónyay* — húzkoronás.
- Jó blatt* — jellemtelen ember.
- Jöhet* — kilences a kártyában.
- Kaffa, Kaffana* — kávéház.
- Kajah* — fölényes, jól szituált játékos.
- Kakkolni* — kártyázni.
- Kanász* — rendőr.
- Kanyó* — korona.
- Kapdova* — razzia.
- Kápé* — készpénz.
- Kész vagyok* — minden pénzem elvesztett.
- Kéz* — rendőr.
- Ki vagyok* — nincs pénzem.
- Ki vagyok, mint a liba* — minden pénzem kártyán vesztett el.
- Kiberer* — rendőr, titkosrendőr.
- Kikészíteni* — a pénzes játékost kifosztani.
- Királyok* — a felbukkanó és letűnő bankárok.
- Kiskozák* — kicsiben játszó hamiskártyás.
- Kisl, Kislí, Kistl* — pénztárca.
- Kleis* — ezüstpénz.
- Klimelni* — pénzért kibicelni.
- Klimer* — kibic, ki a nyerő bankárt zsarolja.
- Kóbi* — húsz.
- Kóbi alsó* — huszonegy.
- Kopka* — tiltott játék.
- Koronka* — korona.
- Korpa* — pénz.
- Korrektor* — aki a játékot úgy irányítja, hogy a saját esélyei legyenek túlsúlyban. Olyan félcsaló.
- Kóser* — utazó hamiskártyás.
- Kovaleves* — rézpénz, aprópénz.
- Kovelef* — huszonegy a huszonegyesben.
- Kövér* — ász, disznó.
- Kozák* — hamiskártyás.
- Kránre* — egykoronás.
- Kroni* — egykoronás.
- Kronje, Krondox* — korona.
- Ksiewemille* — nagy pénztárca. A «Kisl» és «miliem» szavakból alkotva. L. ott.
- Ksprochen* — nincs már az áldozatnak pénze. L. «Gesprochen».
- Kukucs* — titkon megnézni a következő lapot.
- Kupipi* — rézpénz. (Folytatjuk.)

A HAMISKÁRTYÁSOK NYELVE.

Irta : Zolnay Vilmos.

— Harmadik közlemény —

- La* — egyforintos.
Láb morze — hamiskártyás jel a lábbal adva.
Ladány — felső a kártyában, vagy a legfelül fekvő lap. Eredete ismeretlen, valószínűleg egy ilyen-fajta fogással élő hamiskártyásról elnevezve.
Lájm — biztosra menni. A ném. *Leim* szóból, a. m. enyv; átvitt értelemben: megragad.
Láimhokkerei — biztos nyeresre játszani.
Langehó — kommerszkártyajáték.
Lássuk csak — tizes a kártyában.
Laszlovszky — egyforintos.
Lau — felső.
Laudon — felső a ferbliben.
Lé — krajcár.
Les — az áldozat kártyájába néz.
Leégett — aki vesztett.
Lejfraklizni — kifosztani.
Lépcső — jel a széttolt paklin, hol emelni kell.
Lepedő — százforintos bankjegy.
Letörni — mindent egy lapon elveszteni.
Leves — pénz.
Levest odaszürni — pénzt kitenni.
Lila — szegény és kártya.
Lilát hokkolni — kártyát elrejtteni.
Lilóz — kártyázik.
Link — hamis.
Linkhokker — hamisjátékos.
Lippertnél lenni — annyit jelent, hogy már minden pénzét elveszteni. Eredete ugyanaz, mint a «Cairóban van» mondásnak. Lippert kocsmáros volt.
Lónyay — húszkoronás.
Lovas — piros hetes. A kártya rajza után elnevezve, melyen Gessler lovasképe van.
Lóvé — pénz.
Maga jön — hetes a kártyában.
Mahlajka — apróbb zavar a kártyaszatálnál, csalási célzattal.
Mayer — kártyacsomó behajtott része.
Május — vörös szín a kártyában. A szocialisták és kommunisták színe és hónapja után elnevezve.
Mákézd a lilát — rejtse el a lapot.
Malér — tízforintos.
Malom — összerakott játszma a nasi-vasi-ban.
Malör — tíz, vagy tizes a ferbliben.
Malör alsó — tizenegy
Malör bé — tizenkettő.
Malör gi — tizenhárom.
Mann — száz. V. ö. ember.
Manusz — áldozat. A ném. *Mann*-ból.
Margérozni — a kártyát megjelezni. A francia *marquer* szóból, a. m. megjelölni.
Marie — pénz.
Mátétartó — pénztárca. Érdekes szó, melynek egyik része a «máté» egyedül nem használatos.
Mauthner — zöld szín a kártyában. Mauthner magkereskedő neve után, ki a fővárosnak a fűmagvakat szállította. Innen a «Mauthner szállóban van» kifejezés a hajléktalanra, ki a szabadban a fűben alszik.
Mazel, Mázli — szerencse.
Mazeldik — szerencsés.
Megrúgni valakit — pénzt kölcsönkérni.
Mellbevágni — kölcsönkérni.
Mellre szippantani — a nyereségből egy részt eltenni. T. i. a kabátzsebbe vagy az ing alá rejtteni.
Mesalmen — fizetni.
Messume — kis pénzeszacskó.
Mesüme — nagyobb pénzüsszeg.
Mia — ezer.
Mijen — pénz.
Miliem — millió.
Milimaré — fuccs a huszonegyesben, és sok.
Mirmó — csalás.
Momen — pénz.
Mondjuk — nyolcas kártya.
Mósz — pénz.

- Móturós* — gonddal játszó.
Múba — felesbe játszani.
Münzer — hamis pénzzel játszó.
Nagy malőr — nagy kaszinó.
Necs — krajcár.
Neppe — hamispénz.
Neppen — csalni.
Nepper — csaló.
Niemand — jelentéktelen ember, kispénzű játékos.
Nimandovics — akit nem érdemes kifosztani.
Nyimolé — nincs egy fillérem sem.
Nyimolista — pénztelen alak.
Nyolcasra venni — kártyán kifosztani.
Oberkozák — főhamiskártyás.
Okos ember — aki ismeri a hamis-jatékos fogásokat.
Okos zseton — mely nyeréskor hajszállal húzogatva a nyerő vonalra vándorol.
Olló — kilenc.
Ollómalér — kilencven.
Olvasztani — váltás közben kevesebb pénzt adni.
Orgonál — lábbal ad jelt.
Óriás — ezresbankó.
Osztriga — húszkoronás.
Öt rossz — romlott a lap.
Pajdl — pénztartó.
Paklizni — hamisan játszani.
Paklizó — hamiskártyás.
Papír — ezerkoronás.
Paroli pácsi — a megduplázott tétet újból feltenni.
Paroli pici pácsi — a tétet meg-négyszerezni.
Parolizni — tétet duplázni. Nyeréskor újból feltenni.
Peccöltni — fizetni.
Pelenska — tízforintos bankjegy.
Pénzbeszedő — a pinkabérlő neve.
Perza — tízezres.
Péter — alsó.
Pibec — jelentéktelen játékos.
Picht — pénz.
Picsipácsi — háromszorozni a tétet.
Pie — pénz.
Pie Marie — szeretőtől kapott pénz.
Pisze — pénzhamisító.
Pitli bár — pálinkamérés, hol hamisjáték folyik. Leginkább bérkocsisállomások közelében lévő lebuajok neve. A lóitató «pitli» után keresztelve.
Piti hó — kispénzű játékos.
Pitinger — tizenhatos a huszonegyesben, a ferbliben pedig három kártya.
- Pitönen* — ferbli két első rossz lapja.
Pléh — olyan pénz, melyet nem tudnak felváltani.
Pléhtizes — pénz, bankjegy, melyet gazdája csak mutogat, de nem akar felváltani.
Prütyköl — ki a vesztő játékost bosszantja.
Puangár — játékos. A francia «poin-teur»-ből származik.
Püspök — király a kártyában.
Rajszen — kártyán nyerni.
Ramasször — más zsetonját eltolo-gató és mint nyerőt felvevő ha-misjátékos.
Reiszen — sokat nyerni.
Repülőgéppindítás — olyan csalás-mód, mikor két kisebb értékű bankjegy közé egy nagyobbát csempészve — többnyire váltás-kor — a játékbank alkalmazottai, vagy az ezekkel összejátszó játé-kosok ellopják.
Riesen — ezer. V. ö. óriás.
Risz — valaminek a fele vagy nagy nyerés. Nagy riszt csinált, mond-ják a vonuló bankárra.
Riszt — osztzkodás.
Róka — nyers arany.
Rövid zsuga — hazardjáték. V. ö. «hosszú zsuga».
Rupa — forint.
Rupó — kétpengős.
Rupp — forint.
Russz — utazó hamiskártyás.
Saláta — aprópénz. (A Postataka-rékpénztár zöldszínű ötkoronás értékjegye. Mikor ez a pénzgye-ség forgalomba került, 5 korona már aprópénznek számított még a tolvajvilágban is.)
Sams di há — dobd el a kártyát.
Samstag — nyolc. V. ö. «szombat».
Samstag malér — nyolcvan.
Sándor — alsó.
Sárga menni — elküldeni az egyik játékost. Eredete a «menj a sárga fenébe» mondásban rejlik.
Sábetz — nyolc. V. ö. «Samstag» és «szombat».
Schmelzen — pénzt váltani.
Schofen — arany.
Schokker — utazó hamiskártyás.
Schuppen — hamis játékot ját-szani.
Schuss — tízkrajcáros váltópénz.
Schütz-la, Schütz-Laszlovszky — egyforintos ezüstben.
Sibaj — valaminek a fele.
Sibajcni — felezni.

Siber — ki tétjét nyeréskor a bankba tolja. Bakk-asztal körüli trükk.

Si — hét.

Simalér — hetven.

Sipis, Sipista — hamisjátékos, három kártyával játszó.

Sírásó — rossz kibic.

Slaggantyút csinálni — jó lapot, ütőkártyát venni.

Slepper — ki az áldozatot felhajtja.

Soher — koldus szegény.

Sováre garas — két krajcár.

Spacc — kiszemelt áldozat. V. ö. «veréb».

Speisi — kis kocsmá, hamisjátékosok tanyája.

Stán — ezüst forint.

Stepp kapitány — felhajtó. V. ö. «Slepper».

Stier — pénztelen: *stier* vagyok — egy fillérem sincs.

Storel — négykrajcáros.

Surányi — makkdisznó.

Szakítani — kártyán nyerni. V. ö. «rajszen».

Százados — százforintos.

Szerencse — tők szín.

Szivattyús — aki a játékosoktól kér pénzt. Eredete a ném. «pumpen», melyből a «pumpol» lett.

Szombat — nyolc. V. ö. «Samstag».

Szombatmalér — nyolcvan.

Szuli — felszólítás ferblinél visszahívásra.

Táli — az első kiosztás a kártyázásnál. A ném. «teilen»-ből.

Talmazni — kártyát összerakni. A «talon»-ból származik.

Tanc — krajcár.

Tantizus — hamispénz.

Tantuszos — pénzváltó.

Tarhálni — pénzt koldulni.

Tessék — zöld szín.

Tizedes — tízforintos bankó.

Tizeff — tízforintos.

Tripot — hely, hol a hamiskártyázás folyik.

Trof — forint.

Tropa — huszonegynél több a huszonegyesben.

Tutira venni — biztosra játszani.

Umrizni — (murizni) lármázni játékok közben.

Vá — hamisjátékos.

Vabank — mindent kockáztatni. A francia «va Banque»-ból.

Vagán — hamisjátékos.

Vászonra zsupálni — hamisan játszani.

Veréb — kezdő hamisjátékos. (Érdekes jelentésátvitel. Amíg a német «Spacc» kiszemelt áldozatot jelent, addig a magyar «veréb» már a hamisjátékos neve.)

Verhaddern — a pénzt eljátszani.

Vicos — jelentéktelen játékos.

Virslí — százezres.

Volf — hat.

Volfmalér — hatvan. L. «bémalér».

Volte — fogás, mellyel a lapok sorrendje megváltoztatható. Van egykezes és kétkezes volte.

Voverl — tízkrajcáros.

Walter slagen — a kártyacsomó alsó lapjait észrevétlenül felülre tenni. A magyar kártya zöld alsója a «fürst Walter», innen a név.

Wekerle — tízfilléres. Wekerle pénzügyministersége idejében vert pénz.

Witsercho — áldozat, kit könnyű félrevezetni.

Zé — húszfilléres.

Zenét mondani — a játékot abbahagyni.

Zi — hetes a ferbliben. Ezrest is jelent és mint számnév hetet.

Zimalér — hetven.

Zóf — egyforintos.

Zsarú — rendőr.

Zsoké — tökhetes. Piatnik versenylovast ábrázoló védjegye után.

Zsuga — kártya.

Zsugafürer — vezető hamiskártyás, ki a játszmat dirigálja.

IRODALOM.

Dugonics: Magyar példabeszédek és jeles mondások. Szeged, 1820.

Toronyay Károly: A rablóknak, tolvajoknak és kozákoknak beszédek. Pest, 1862.

A tolvajnyelv szótára. Kiadja a budapesti államrendőrség. Bp. 1911.

Jenő S. és Vető J.: A tolvajnyelv szótára.

Alvincy: Kártyások és játékbarlangok. Bp. Budapesti Hírlap 1899.

Koháry: Fűzfa versek. Kézirat a M. Nemzeti Múzeumban.

Siklóssy: Fáraó Pesten. Pesti Napló 1919 X. 2.

Tábori: A kártyázó Budapest. Bp. A Nagyharang kiadóhivatala kiad.

Parlaghy (Porzsol): A kártyajátékok könyve. Bp. Lampel.

- Tábori Kornél és Székely Wladimir*: A tolvajnép titkai. Bp. A Nap. 1908.
- Kabdebó Oszkár*: Pesti jassz-szótár. Mezőtúr, 1917.
- Kertész Manó*: Szokásmondások. Bp. 1922. Révai.
- Kálnay Gyula és Benkes János*: A tolvajnyelv szótára.
- Berkes Kálmán*: A tolvajélet ismertetése. Egyet. ny. 1888. Bp.
- Nagy Pál*: Tolvajnyelv. Győr, 1882.
- Szirmay István*: A magyar tolvajnyelv szótára. Béta.
- Zolnay Vilmos*: A kártya története. Bp. 1928. Pfeifer Ferd.
- MNý. XVIII:61, XIII:241, XXV:374 és 375.
- Nyr. XXXII:399, XLIV:140, XXVI:175, XXXIX:328.
- Sokféle 1791. I. 134.
- Vas Gereben* Nagy Naptára II. 1855:105.
- Tud. Gyűjt. 1835. XII. 65.
- Egész. Tan. III. 1866:377.
- F. M. Orsz. Minerva 1831:793.
- M. Házi Barát XI. 1844:87. és VII. 1840:74.
- Magyar könyvszemle 29:89.
- Pesti Napló 1904 XII. 24. A pesti tájszólás kis szótára.
- Budapesti Hirlap 1908 IV. 14. 91. szám. Tolvajszótár.
- Petes Jabloncay János* szószedete 1782-ből.
- Magyar Detektív. 1928., 29. és 30.
-